

Zorgen voor hen die zorgen

**De toekomst van de Diaconie in de
Paaskerkgemeente**

Inleiding

In 2011 heeft de Diaconie van de Paaskerkgemeente helder aangegeven dat de toekomst van het werk ter discussie staat. De grootste knelpunten zijn: te weinig bezig met de kerntaak van de Diaconie, te veel vergaderingen, te veel neventaken en een tekort aan diakenen, resp. diaconaal medewerkers.

Voor het Moderamen was het duidelijk dat beraad over de toekomst van de Diaconie op zijn plaats was. Daartoe is een procesbegeleider uitgenodigd het initiatief te nemen. De secretaris van de Diaconie was een klankbord en bood ondersteuning.

In enkele maanden tijd zijn gesprekken gevoerd met de diakenen en een groep (jonge) gemeenteleden. Voorts hebben de predikanten inbreng geleverd met hun visie op de toekomst van de Diaconie.

Met deze rapportage ontvangt u de overzicht van de knelpunten en een samenvattend verslag van de gesprekken en schriftelijke inbreng. In een hoofdstuk diversen geven wij elementen uit de gesprekken weer, die niet rechtstreeks op de problematiek betrekking hebben, maar die wel de diaconale taken raken.

Aangegeven is welke doelen de Diaconie voor zichzelf ziet.

De rapportage sluit af met de aanbevelingen om de toekomst van de Diaconie Nieuwe Stijl te schetsen.

Het is aan de Kerkenraad, gehoord hebbende het Gemeenteberaad, tot definitieve conclusies te komen.

Peter J.C. Borgdorff

Knelpunten

De Diaconie in de huidige samenstelling ziet de volgende knelpunten:

- Te weinig bezig zijn met de kerntaak van de Diaconie: rechtstreekse hulpverlening aan de gemeenteleden en aan mensen buiten de gemeente (Sam2, Wegwijs, Voedselbank en Diaconaal Platform);
- er komt te weinig informatie uit de secties en andere geledingen;
- te veel vergaderen (sectie's, beraadsgroepen, COZ, kerkenraad);
- te veel neventaken (paasontbijt, dankdagmaaltijd, kerst attenties);
- te weinig diakenen, allen 50+, maar wel gedreven. Nu 7 diakenen, twee bestaande vacatures en drie vacatures extra in 2012;
- voorbeden;
- publiceren collecten doelen.

Dan zijn er nog de andere taken, die nu niet als knelpunten worden gesignaleerd:

- Collecteren, Schrift en Tafel (Paaskerk, Santvoorde);
- regionale bijeenkomsten bezoeken;
- doelcollecten bepalen;
- kerkvervoer organiseren (wekelijks en Sherpadiensten), naar ziekenhuis/verpleeghuis (in overleg met COZ);
- bloemen verzorgen bij afsluiting kerkelijk jaar.

Perceptie

De jonge gemeenteleden met wie gesproken is, hebben amper een voorstelling bij de Diaconie en de diaconale taken.

Als er al bewustzijn is van de Diaconie wordt alleen hulpverlening spontaan genoemd.

Er zijn verder vooral vragen:

- Waar blijft het geld dat wordt ingezameld (collecte en vrijwillige bijdrage);
- waarom zijn er aparte geldstromen voor ZWO, Diaconie en Kerk?
- wie bepaalt aan wie er geld wordt verstrekt (verantwoording)?
- is de hulpverlening wel laagdrempelig? Mensen willen niet hun hele hebben en houden op tafel leggen;
- diaconie is toch vooral voor de eigen gemeente?

Als de jonge mensen de huidige taken van de diaconie zien, geven zij de volgende reacties:

- (Financiële) ondersteuning is belangrijk. Zorg voor goede verantwoording;
- collecteren en begeleiding Schrift en Tafel zijn geen diaconale taken, maar kerkordelijk wel zo geregeld;

- maandelijks vergaderen is te veel;
- de ouderlingen, predikanten en medewerkers COZ moeten meer de (hulp)vragen signaleren richting Diaconie;
- Diaconie bezoekt te veel andere vergaderingen en organen. Diaconaal Platform moet wel;
- kerkvervoer is geen diaconale taak;
- paasontbijt en dankdagmaaltijd zijn geen diaconale taak;
- voedselbank is geen diaconale taak;
- bloemen bij einde kerkelijk jaar is prima, maar specifiek voor Diaconie?
- kerstattentie: misschien in kader van zorgverlening, maar dan wel goed afgestemd met andere gevers van attenties.

De predikanten gaven vooral suggesties voor aanpassingen.

Kernpunten daarin zijn:

- Helpen. Dat doet de Diaconie goed, zowel binnen als buiten de gemeente;
- om te signaleren moeten diakenen deel uitmaken van secties en deelnemen aan sectievergaderingen;
- het uitgebreide netwerk van de Diaconie met organisaties binnen en buiten de Paaskerk kan worden benut gemeenteleden te informeren en bewust te maken op het terrein van de hulpvragen;
- het bevorderen van 'diaconaal bewustzijn' kan beter. Het ware beter gemeenteleden toe te rusten en meer bij het werk te betrekken door:
 - o Diaconie moet blijven vragen om bijzondere doelen voor (doel)collectes;
 - o Diaconie moet verantwoordelijkheid nemen voor samenbindend diaconaal werk (paasontbijt, dankdag, medewerking aan Startzondag), maar daarbij vooral veel werk delegeren aan vrijwillige gemeenteleden;
 - o Diaconie kan per project veel adequater formuleren waar het diaconale in zit en wat het kan betekenen er voor elkaar te zijn.
- het ware goed de jeugd meer te betrekken bij het diaconale werk (projecten, stageplekken). Overleg met de Beraadsgroep jeugd kan inspireren;
- vanuit JOP zijn er allerlei mogelijkheden de jeugd te betrekken bij het diaconale werk (jop.nl/producten/diaconaat).

Overige signalen

- Al enige jaren heeft de Diaconie moeite met het aanwenden van de beschikbare middelen vanwege gebrek aan hulpvragen;
- de diaconie is niet zichtbaar in de publiciteit van de Paaskerkgemeente;
- het gebrek aan diakenen, resp. diaconale medewerkers krijgt extra accent als komende zomer zowel de voorzitter, de secretaris en een derde ambtsdrager van de Diaconie aan het einde van hun termijn zijn;
- de Diaconie heeft veel taken op zich genomen/toegeschoven gekregen, zonder dat de vraag is gesteld, laat staan beantwoord of die taak wel een passend deel van de diaconale taak zou zijn;
- veel taken zijn al jaren ondergebracht bij de Diaconie. De traditie lijkt belangrijker dan de vraag naar nut en noodzaak van de activiteit.

Diversen

Het gesprek met de jonge gemeenteleden leverde ook diverse opmerkingen op, die misschien niet direct van betekenis zijn voor de toekomst van de Diaconie, maar misschien wel helpen bij het denken daarover.

- Diaconie is een soort Leger des Heils voor mensen aan de onderkant van de samenleving;
- als duidelijk is waarvoor het geld bedoeld is, kunnen mensen er beter gebruik van maken;
- Sam2 vraagt steeds om 'nieuwe' dingen. Waarom is bijvoorbeeld een goede tweedehands fiets niet goed genoeg?
- Diaconie: verborgen werk, stille krachten;
- waarom moet de Diaconie collecteren? Voor allerlei taken zijn er vrijwilligers, ook bij Schrift en Tafel. Dat kan toch voor meer taken in de Eredienst? Zoals kaars aansteken - we zijn allemaal kind geweest -;
- is het mogelijk enkele diakenen te bevestigen als ambtsdrager en verder andere vrijwilligers in te zetten? (zoals bij de kerkrentmeesters);
- Diaconie is een vergaderstructuur/cultuur;
- mensen worden niet vrolijk van strakke orde;
- secties hebben hun taak in de kleinere gemeente verloren. Mensen laten zich niet meer aanspreken op sectiegrenzen;
- je bent zelf gemeente.
- kom uit de consumerende rol.
- bijdragen, geeft gevoel.
- we vissen in de zelfde vijver. De reeds bijdragende groep is al groot.

Wat wil de Diaconie?

De diakenen hebben aangegeven welke doelen zij graag nastreven en welke taken daarbij behoren.

Het doel van het diaconale werk kan worden samengevat als:

- Het leveren van bijdragen aan het welzijn van de wereld/samenleving. Het waarborgen dat mensen deel kunnen nemen in de samenleving, het bestrijden van armoede en onrecht en het dragen van zorg voor personen en groepen in acute noodsituaties;
- diaconaat is meer dan hulpverlening waarmee alleen gaten worden gestopt;
- het delen van gaven is een gezamenlijke opgave die haaks staat op een economische bestel waarvan mensen het slachtoffer worden;
- de verbondenheid met en bevorderen van deelname van mensen en groepen die achtergesteld worden of die in de knel zitten;
- het diaconale werk voltrekt zich van uit een positie van kwetsbaarheid.

De Diaconale arbeid:

- Het betrachten van onderling dienstbetoon;
- het verlenen van bijstand, verzorging en bescherming aan wie dat nodig hebben;
- het deelnemen in activiteiten ten behoeve van het algemeen maatschappelijk welzijn;
- het signaleren van knelsituaties in de samenleving;
- het bevorderen van de zorg voor het behoud van de schepping.

Het dienstwerk van de diakenen.

- De ambtelijke tegenwoordigheid in de kerkdiensten;
- de dienst Schrift en Tafel;
- het mede voorbereiden van de voorbeden;
- het inzamelen en besteden van de gaven;
- het verlenen van bijstand, verzorging of bescherming aan hen die dat behoeven;
- het nemen of ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van het maatschappelijk welzijn;
- het dienen van de gemeente en de kerk in haar bemoeienis met betrekking tot sociale vraagstukken en het aanspreken van de overheid en de samenleving op haar verantwoordelijkheid dienaangaande.
- het beheren van de financiële zaken die bestemd zijn voor het diaconaat.

Toekomstschets

Alle mensen met wie we spraken en/of die inbreng leverden zijn het erover eens dat aanpassingen in opdracht en taken van de Diaconie wenselijk zijn. De ideeën daaromtrent zijn echter niet eenduidig. Hierna geven we een schets van de mogelijke richting. Een richting die veranderingen oplevert. Niet iedereen zal (alle) veranderingen waarderen. Het is uiteindelijk aan gemeente en kerkenraad om tot besluitvorming te komen.

De hierna geschetste inrichting is besproken met de Diaconie. De huidige diakenen stemmen in met de voorstellen.

Het beleidsplan van de Paaskerkgemeente zegt over de Diaconie:

Als Paaskerk kijken we om naar mensen die onze zorg nodig hebben

De beraadsgroep Diaconaat helpt namens de gemeente mensen die aandacht en hulp nodig hebben. De beraadsgroep bevordert het 'diaconaal bewustzijn' van de gemeenteleden door collectes en het verzorgen van toelichting daarbij en door communicatie in Zondagsbrief en Paaspartout. De beraadsgroep richt zich op mensen in nood zowel binnen als buiten onze gemeente. Bij individuele gevallen buiten de Paaskerk gemeente wordt samengewerkt met gelijkgerichte organisaties in het Baarns Diaconaal Platform en Sam2.

Op regionale en landelijke schaal wordt het werk gecoördineerd door de provinciale en landelijke diaconale organisaties van de PKN. Hier krijgt de plaatselijke betrokkenheid vooral vorm in financiële ondersteuning van de organisaties via een bijdrage per ingeschreven gemeentelid en via doelcollectes (veelal voor projecten van Kerk in Actie). Het beleid is erop gericht om alle inkomende gelden (vrijwillige bijdrages, collectes en giften) zinvol aan diaconale activiteiten te besteden, aanwas van vermogen is geen doelstelling.

In feite staat hiermee goed beschreven wat de opdracht aan de Diaconie is. Maar zoals altijd: het gaat niet alleen om de opdracht, maar vooral ook om de taken, die uit de opdracht voortvloeien.

Aan de hand van het beleidsplan komen wij tot de volgende indeling:

1. **Helpen van mensen** die aandacht en hulp nodig hebben, zowel binnen als buiten de gemeente. Waar mogelijk en nodig wordt samengewerkt met andere organisaties.
2. **Bevorderen diaconaal bewustzijn** van de gemeenteleden door collectes, het geven van toelichting daarbij en het informeren van de gemeente via de geëigende kanalen.
3. **Bijdragen aan provinciale en landelijke activiteiten** via vaste bijdragen en doelcollectes.
4. **Zinvolle besteding** van de ontvangen gelden. Aanwas van vermogen is geen doelstelling.
5. **Overige taken**

Hierna werken we deze punten nader uit.

1. Helpen van mensen

De Diaconie helpt mensen die in de knel komen. In de eerste plaats in de eigen gemeente. De Diaconie krijgt nu te weinig aanvragen. Dat kan te maken hebben met de welstand van mensen, maar te vrezen valt dat het ook (vooral) te maken heeft met de schroom van mensen zich te wenden tot de Diaconie of met de onbekendheid met deze taak van de Diaconie. De Diaconie zal (veel) meer dan voorheen deze opdracht moeten toelichten en bekend maken.

Het moet alle vrijwilligers in de kerk duidelijk zijn dat knellende situaties onder de aandacht van de Diaconie kunnen worden gebracht. Een vaste rubriek in Paaspartout (in of nabij de rubriek over het Pastoraat) is een hulpmiddel. In het bijzonder ouderlingen, predikanten en medewerkers COZ moeten bij herhaling worden gewezen op de mogelijkheden hulp te doen verlenen door de Diaconie. Het ware verstandig een contactpersoon binnen de Diaconie aan te wijzen die als aanspreekpunt voor hulpvragen beschikbaar en bekend is. Deze contactpersoon zal samen met andere diakenen (voorzitter, penningmeester en contactpersoon) de hulp toewijzen. Het is goed 'royaal' te zijn, dat wil zeggen zonder te veel bevoogding/paternalisme te werk te gaan.

De Diaconie heeft een aanbod voor schuldhelpverlening gekregen van een lid van de gemeente. Dit past zeker in de dienstverlening. Overigens kan verwijzing naar andere hulpinstellingen (bijv. Wegwijs) ook op zijn plaats zijn.

Het lijkt niet nodig dat de diakenen de sectievergaderingen bijwonen, aangezien 'de oogst' voor het werk van de diakenen daar te beperkt is. (Het voorbestaan van de secties is zo wie zo een punt van discussie, maar dat valt buiten deze opdracht).

De Diaconie werkt voor de hulpverlening buiten de eigen gemeente nauw samen in het Diaconaal Platform, Wegwijs en met Sam2. De Diaconie heeft dan ook zijn permanente vertegenwoordiger in het Diaconaal Platform. Dat is ook nodig om er voor te zorgen dat hulp gericht op de juiste plaats komt en geen dubbelingen in behandeling en toewijzing ontstaan.

De Diaconie onderhoudt een bijzondere band met de COZ, aangezien de COZ geen 'eigen' relatie heeft met de kerkenraad. Deze bijzondere band wordt gecontinueerd, maar niet door een permanente vertegenwoordiging van de Diaconie in de COZ-bijeenkomsten. De contactpersoon binnen de Diaconie onderhoudt de contacten met de COZ.

2. Bevorderen diaconaal bewustzijn

De Diaconie versterkt de communicatie en informatie. De gemeente moet weer geconfronteerd worden met bestaan, opdracht en taken van de Diaconie, maar vooral ook met het zegenrijke werk dat de Diaconie kan verrichten als de

gemeente daar in meedenkt, meedoet en aan bijdraagt. Daarvoor is het gewenst dat een diaken of diaconaal medewerker de taak voor het (laten) schrijven van teksten voor zijn/haar rekening neemt.

De Diaconie zal in elke Paaspartout aandacht vragen voor het werk. Dat gebeurt bij voorkeur in of in de nabijheid van de rubriek Pastoraat. Door het geven van voorbeelden van het werk van de Diaconie wordt de informatie kleur gegeven.

De Diaconie maakt er (weer) een gewoonte van een jaarlijks rooster van (collecte)doelen in te richten en aan de gemeente bekend te maken. In Paaspartout op Zondag geeft de Diaconie een toelichting bij het doel, waarvoor op die specifieke zondag een inzameling plaatsvindt. Gemeenteleden worden geregelmatic (minimaal viermaal per jaar) opgeroepen doelen voor hulpverlening te noemen. Nadrukkelijk zij erop gewezen dat Diaconie niet op het terrein van ZWO moet komen.

De Diaconie initieert elk seizoen een project dat het diaconaal bewustzijn bevordert. Dat kan gaan om een project dat nadien wordt overgedragen aan een beraadsgroep (bijvoorbeeld met jeugd), maar het kan ook een op zichzelf staande activiteit zijn, bijvoorbeeld een fancy fair o.i.d. gericht op een specifiek doel. Het is aan de Diaconie zelf voor variatie te zorgen, zodat geen tradities ontstaan die slechts worden. De Diaconie initieert jaarlijks een project, maar is zeker niet de enig uitvoerende. De Diaconie initieert, coördineert en delegeert.

De Diaconie staakt de traditionele activiteiten, zoals het Paasontbijt en de Dankdagmaaltijd. In 2012 worden deze activiteiten nog uitgevoerd met de nadrukkelijke melding dat er geen vervolg is georganiseerd door de Diaconie. Als gemeenteleden dergelijke activiteiten willen overnemen zijn zij daartoe natuurlijk vrij.

3. Bijdragen aan regionale en landelijke activiteiten

De bijdragen aan regionale en landelijke activiteiten bestaan vooral uit materiële steun van doelen en projecten. Die kunnen worden gecontinueerd. Het ware goed dat de Diaconie vaker de gebruik maakt van bovenplaatselijke suggesties voor collectes en projecten.

4. Zinnvolle besteding van middelen

Fondsvorming is voor de Diaconie niet zinvol of nodig. Het is wel nodig voldoende geld te ontvangen om de hulpverlening plaatselijk, provinciaal en landelijk mogelijk te maken.

In de voorlichting moet de Diaconie meer verantwoording afleggen aan de gemeente. Dan wordt duidelijk wat er met het geld gebeurt. Dat kan de bereidheid bij te dragen aan de Diaconie versterken. En het versterkt de bewustwording van het diaconale werk.

De diakenen en diaconaal medewerkers laten zichzelf zien door mee te werken aan de collectes in de kerkdiensten.

5. Overige taken

Diakenen zijn lid van de kerkenraad.

De diaconie moet bestaan uit minimaal vier diakenen:

- voorzitter
- secretaris
- penningmeester
- contactpersoon

Voor het overige kan worden volstaan met diaconaal medewerkers, die wel de belofte van geheimhouding meekrijgen (zoals nu al gebeurt). Een diaken of diaconaal medewerker krijgt de taak de publiciteit te verzorgen of te coördineren.

De Diaconie vergadert eenmaal per twee maanden. Vaste onderdelen in de vergaderorde zijn:

- terugkoppeling uit de kerkenraad
- terugkoppeling uit Diaconaal Platform
- stand van zaken seizoensproject
- publiciteit
- coördinatie overige activiteiten.

Diakenen en diaconaal medewerkers dienen tijdens de vieringen van Schrift en Tafel (Paaskerk en Santvoorde). In de eredienst werken zij mee aan de inzameling van gaven.

Zij kunnen de kring van medewerkers vergroten met de werving van extra vrijwilligers voor taken in de Eredienst (Schrift en Tafel, collectes).

De Diaconie blijft verantwoordelijk voor de bloemengroet aan mensen die hun partner hebben verloren bij het einde van het kerkelijk jaar. Het verdient de voorkeur dat de selectie van gemeenteleden die in aanmerking komen voor een kerst attentie wordt overgelaten aan de COZ. Dubbelingen worden daarmee zo veel mogelijk voorkomen. De Diaconie kan voor de (aanschaf en) financiering van de attenties zorgen. Ook hierbij niet te paternalistisch. Liever een Iris geschenkbond met vrije besteding, dan een cadeaubond met slechts één bestemming.

De Diaconie draagt de zorg over aan een (nieuwe) vrijwilliger voor kerkvervoer op zondag en vervoer naar ziekenhuis/verpleeghuis in overleg met COZ in die gevallen waar het openbaar vervoer (ouderenbus, regiotaaxi) tekort schiet.

Het vervoer voor dienst met Sherpa en Pekingtuindienst wordt overgedragen aan andere vrijwilligers.

De voedselbank zoekt zijn eigen vrijwilligers voor inzamelingen.

De activiteiten die de Diaconie in de loop van 2012 zal beëindigen zijn:

- Paasontbijt
- Dankdagmaaltijd
- Vervoer op zondag en naar ziekenhuis/verpleeghuis
- Vervoer Sherpa
- Voedselbank inzameling
- Afvaardiging ZWO, Eredienst, Raad van Kerken.

Hiervan zal in het gemeenteberaad en in Paaspartout melding worden gemaakt inclusief de oproep aan nieuwe vrijwilligers.